

جنبش‌های ضد سرمایه‌داری و رایانه

نرم افزار «منبع آزاد»*

یاسمین میظر

ضد سرمایه‌داری این شرکت و سرمایه‌گذار اصلی آن «بیل گیتس» را در صدر لیست دشمنان خود قرار دهد.^(۷) سیاست انحصارجویانه و سلطه طلبانه مایکروسافت در این عرصه بقدری آشکار و بی‌پرده پیش رفته است که حتی وزارت بازرگانی ایالات متحده نیز نتوانسته بیش از این نسبت به آن بی‌توجهی نشان دهد و کار به مراجع قضایی کشیده شود.

خوشبختانه، از سال‌ها پیش، در سطح دانشگاه‌ها و مراکز تحقیق کامپیوتری، مهمترین اساتید دانشگاهی و محققان این بخش نیروی عمده خود را صرف توسعه، گسترش و پخش نرم افزار دیگری کرده‌اند به نام Linux که قدرت Unix (که معمولاً بر کامپیوترهای علمی - فنی کار می‌کند) را به رایانه فردی انتقال داده است. این بخش رو به گسترش در صنعت رایانه به تأکید محققان آن مجانی یا «منبع آزاد» است و حتماً در چهارچوب تکنولوژی رایانه‌ای تغییرات فاحشی بوجود آورده و خواهد آورد. دو دانشگاه عمده تحقیقات کامپیوتری در سطح جهان «انستیتو تکنولوژی دانشگاه ماساچوست»^(۸) در امریکا و «دانشکده امپریال کالج»^(۹) در انگلیس از پیش تازان پژوهش و توزیع برنامه‌های این نرم افزار هستند و عمده تحقیقات خود را در رابطه با رایانه‌های فردی در چند سال اخیر در این زمینه انجام داده‌اند.

همانطور که اشاره شد، روی هم رفته پایین آمدن قیمت سخت افزار (که خود ناشی از پیشرفت صنعت الکترونیک، پایین آمدن قیمت بخش‌های عمده رایانه از جمله حافظه، آماینده ... است) شرایطی را بوجود آورده که دسترسی به رایانه در سطحی گسترده‌تر از قبل، در طبقات مختلف اجتماعی در غرب میسر شده است. با این همه عرضه منظم و بی‌قفسه نرم افزارهای جدیدتر و احتیاج آنها به سخت افزار قوی‌تر از سال قبل، بازار مصنوعی بوجود آورده است که به نظر می‌رسد این روند (سخت افزار جدید برای استفاده از آخرین نرم افزار) پایانی ندارد. در چنین شرایطی است که نرم افزار «منبع آزاد» انقلابی در امکان دسترسی به شبکه ارتباطات جهانی بوجود آورده و بنظر می‌رسد در دهه آینده این نوع نرم افزار جای برنامه‌های سیستم «مایکروسافت» را در رایانه‌های فردی خواهد گرفت.

برخی از معتبرترین اساتید دانشگاهی علم رایانه، پرفسورهای مهندسی کنترل، مهندسی فضایی، طی چند سال گذشته به جنبش تولید و توزیع نرم افزار «منبع آزاد» پیوسته‌اند، و بسیاری از آنها کلیه تحقیقات علمی

طی چند سال اخیر، جنبش‌های اجتماعی و سیاسی در سطح جهان، بطور فزاینده‌ای به سمت استفاده از امکانات و ارتباطات رایانه‌ای روی آورده‌اند. اما، این روی آوری به کوشش برای پاسخ‌گویی به نیازهای فنی و ابزاری محدود نمی‌شود. برای جنبش‌های اجتماعی - سیاسی امروز، خصوصاً آنها که در تقابل با سرمایه‌داری جهانی شکل گرفته‌اند، در هم شکستن سلطه انحصارات در این عرصه تا مرز کلا زدائی از ارتباطات رایانه‌ای خود به یک هدف فوری تبدیل شده است. چنین رویکردی بر آنست که کاربرد رایانه را برای جنبش‌های ضد سرمایه‌داری از کنترل انحصارات در آورد و با محدودیت‌هایی که در این عرصه دولت‌ها در صدد تحمیل آن هستند مقابله کنند. نوشته زیر می‌کوشد یکی از کارزارهای جاری در مبارزه با سلطه انحصارات بر تولید نرم افزار را مورد بررسی قرار دهد.

طی دو دهه اخیر جهان شاهد تغییر و تحولات بی‌سابقه‌ای در صنعت رایانه‌ای بوده است. با این همه اکثر پیشرفت‌های ۴۰ سال گذشته در این عرصه پاسخ‌گوی احتیاجات صنعت، سرمایه مالی، نیروهای نظامی .. بوده است. در کنار این پدیده، پیشرفت تکنولوژی و پایین آمدن قیمت سخت‌افزار، استفاده از رایانه شخصی را در سطحی گسترده میسر کرده است، تا جایی که امروز ما با انقلابی در سطح ارتباطات جهانی روبرو هستیم. رایانه‌های فردی ارتباط افراد در دور افتاده‌ترین نقاط جهان را میسر کرده و به بهره‌مندان از رایانه اجازه داده است، گروه، جمع سیاسی، فرهنگی یا اجتماعی مورد نظر خود را، بدون از محدودیت‌های جغرافیایی انتخاب کنند. با این همه انقلاب «رایانه‌ای» محدودیت‌های ویژه‌ای دارد. عمده‌ترین مانع در جلو پیشرفت و گسترش این صنعت به اعتقاد بسیاری از متخصصین این بخش و جنبش جهانی ضد سرمایه‌داری، نرم‌افزارهای گران قیمت و ناکارا است که بخش عمده‌ای از پیشرفت‌های صنایع الکترونیکی در تسریع کاربرد سخت افزار را به هدر می‌دهند که اساساً از طریق به انحصار در آوردن تولید و عرضه نرم افزار عملی می‌گردد.

کمپانی «مایکروسافت» امروز یکی از عمده‌ترین تولیدکنندگان چنین نرم‌افزارهایی برای رایانه‌های فردی است. قیمت گران، ناکارایی در بازدهی و لزوم تغییر سالانه سخت افزار برای بهره‌گیری از این برنامه، سواستفاده این شرکت از تحقیقات بخش دولتی، دانشگاهی و انحصاری کردن این تحقیقات بدون اجازه کاشفان آنها، برخی از دلایلی است که باعث شده جنبش جهانی